...ga vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

...ed daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

...TO—YEAR XXVII. Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 16, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., pondeljek, 16. aprila (April 16), 1934. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 75

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji

...krop ne voda! — Kako bi kaz...ovali abnormalnega dečka?

...redsednik Roosevelt je tudi ...atelj. Zadnji teden je izšla ...gova druga knjiga v dobi nje...e predsedniške službe in v tej ...igi "Na naši poti" opisuje de...anje nove ameriške politike ...rvem letu.

...misel knjige je, da "nekam ...mo" . . . To je za Ameriko ...gromen napredek . . . Da le ...mo . . . Burbonci hočejo, da ...jimo na mestu kakor pribiti. ...am gremo, kam sploh pride... — ni važno za Američane. ...vno je, da gremo!

...rezident-avtor pravi v pred...oru te svoje knjige, da "new ...", nova politika Združenih ...v ni ne fašizem, niti ni ko...nizem, temveč je nekaj po...oma drugega — nekaj, kar ...i na dozorevajoči ameriški ...okraciji.

...a nam bo jasno: Roosevelt ...vi, da ameriška demokracija ...ni zrela, pač pa še dozoreva ...o dozori — bomo vsi srečni, ...ti takrat se izpolni "new ...". . .

...akrat bodo kapitalisti, de...i in farmarji zadovoljni . . . ...pak danes smo še "na poti", ... gremo . . . Kdaj bo konec ...poti, nam pisatelj Roosevelt ...da pove v svoji tretji knjigi.

* * *

...ikaška justica se bavi s tri...tletnim dečkom Georgejem ...alskim, menda poljske na...osti, ki je pred kratkim od...el dve leti staro deklico Do...e Zietlow, jo zaprl v neko za...čeno garažo in jo tam imel ...rto več dni, dokler je niso na... Dete so našli slečeno do go..., izstradano in vse plavo od ...za, nakar je takoj umrlo.

...ečka in njegove starše so za...ali. Oče Rogalski je pek. Ma...ti je bila šest let v bolnišni...e priznala, da je deček "spol...reveč razvit in ona obžaluje ... mu ni dala kakšnih medi...".

...eček je povedal mrliškemu ...dniku Hoffmanu, da je ho...vsako nedeljo v cerkev St. ...y's of Nazareth, šolal se je ...li sv. Hendricka in vsako le...e šel trikrat k spovedi. Ma... nima rad, ker mu nalaga ...več dela. Zdravstveni zve...i, ki so dečka preiskali, pra..., da je sicer abnormalen, a ...laboumen in dobro se zave...razlike med dobrim in slabim.

...ikaški listi na dolgo in širo...razpravljajo o tem dečku in ...prašanju, kakšno kazen za...i.

...o je najvažnejše — kazen!

...namesto da bi svetovali, kako ...ku pomagati do normalnosti, ...je ozdravljiv, ali pa ga obdr...i v prostorih, kjer ne bo več ...gel narediti nobene škode, a... je trajno neozdravljiv, se u...rjajo z vprašanjem, kako bi ...kaznovali, da bo maščevan u... otroka.

...a bi klepetavi uredniki in mo...isti pogledali malo globlje, v ...ialne in ekonomske razmere ...in, iz katerih izvira največ ...merov abnormalnosti, to jim ...pride na misel.

...špačka vidijo vsi, toda kaluže ...ateri je špaček zrasel — in v ...teri so neprestano pogoji za ...lijone drugih skvarjencev — ...čejo videti.

...rancoski veterani pristali na redukcijo pokojnine

Pariz, 14. apr. — Narodna ...eza veteranov, ki šteje tri in ...l milijona članov, bivših vo...kov v svetovni vojni, je te dni ...stala na znižanje pokojnine za ...odstotke, obenem pa je dala ...di ultimat, da hoče imeti "no... Francijo" do 1. julija t. l.

...erskega tiska je konec v Nemčiji

Berlin, 14. apr. — Dr. Jos. Go...bels, Hitlerjev minister propa...nde, je rekel sinoči v svojem ...govoru v radio, da nacijska vla... ...a bo ščitila vero, ampak ver...ega časopisa v Nemčiji mora ...di konec.

AVTNI BARONI IMAJO SILNE PROFITE

General Motors je lansko leto "zaslužila" nad 83 milijonov; plače delavcev so se pa pomaknile le za las

Detroit. — (FP) — Zakaj se avtni magnati tako vneto borijo proti organiziranju avtnih delavcev, je najbolje razvidno iz letnega poročila General Motors kompanije, ki je lansko leto napravila 50,000 odstotkov več profita ko leta 1932, plače pa so se zvišale le tri četrtine enega odstotka. In slučaj te družbe je reprezentativen za vso industrijo.

Številke o gigantskem zvišanju profita so skoraj neverjetne. Zvišanje za petdeset tisoč odstotkov! Kako je to mogoče v letu največje krize? In sploh mar ni to le gola propaganda rdečkarjev in delavskih organizatorjev?

Če je to propaganda, tedaj je zanjo odgovoren predsednik General Motors Alfred P. Sloan, ki v svojem letnem poročilu kaže delničarjem rožnato sliko avtnega biznisa.

Profiti te družbe so lansko leto, v letu največje depresije, znašali $83,213,675, leta 1932 pa le $164,979. Leta 1932 je družba izplačala dividende iz rezervnega sklada, lansko leto pa iz "zaslužka". Iz Sloanovega poročila za l. 1933 je razvidno sledeče: V primeru z 1932 se je zvišala:

povprečna plača	¾%
število delavcev	18%
mezdna izplačila	19%
prodaja avtov	31.6%
produkcija avtov	54%
profiti	50,000%

Povprečni zaslužek je leta 1932 znašal $1233, lansko leto pa $1,242 ali devet dolarjev več — profiti nad 83 milijonov več! Upoštevajoč draginjo, so bili avtni delavci faktično na slabšem ko leta 1932.

V luči tega poročila je silovita borba avtnih magnatov proti unioniziranju industrije bolj razumljiva. Njim gre za protektiranje velikih profitov. Tudi je razumljiva velika in draga oglaševalna kampanja proti uniji pred grozečo stavko meseca marca. Za podkupnino "javnega mnenja" — izdajateljev kapitalističnega časopisja — je imela avtna trgovska zbornica milijone.

Sovjetski letalci rešili sto mož na Ledenem morju

Moštvo ekspedicije, ki je bilo dva meseca na ledu, se je srečno vrnilo

Moskva, 14. apr. — Sovjetski letalci so rešili sto mož ruske ekspedicije, ki se je sredi februarja podala na Ledeno morje, toda ladja je obtičala v ledu in utonila in moštvo je preživelo skoro dva meseca na pločah ledu. Letalci so ta teden izvršili več poletov na ledeni sever in vsakokrat so se vrnili s skupino rešenega moštva. Včeraj so se vrnili z zadnjo skupino.

Sovjetska vlada je odlikovala letalce z najvišjim sovjetskim odlikovanjem, Leninovim redom in poleg tega jim je dala še poseben častni naslov "junaki Sovjetske unije" ter jih nagradila z vsoto enoletne plače.

Moskovska "Pravda" prepovedana v Nemčiji

Berlin, 14. apr. — Sovjetski dnevnik "Pravda", ki izhaja v Moskvi, ne sme več prihajati v Nemčijo. Vzrok je menda ta, ker zadnje čase Jurij Dimitrov stalno dopisuje v ta list in silno udriha po Hitlerjevem režimu. Dimitrov je znani komunist, ki je bil v Nemčiji oproščen od obtožbe požiga parlamenta in kasneje poslan v Rusijo.

Baroni premoga ostanejo stari Burbonci

Grizejo se za trg ko psi za kost. — V zapadni Virginiji in Alabami so se postavili po robu

Washington. — (FP) — Baroni premoga so še vedno baroni premoga. Da to tudi ostanejo, so pokazali na zaslišanju pred NRA, ki se je vršilo radi Johnsonove odredbe, s katero je raztegnil 35-urni tednik na vso industrijo.

Najbolj so bili razjarjeni premogovni baroni iz severnega dela Zapadne Virginije, ker je bil pri kolektivnih pogajanjih v marcu uključen tudi njih distrikt v apalačijsko okrožje, kolikor se tiče mezdne lestvice. Spravili so se na predsednika Mellonove Pittsburgh Coal kompanije Morrowa in ga dolžili, da jih hoče uničiti.

V preteklosti so operatorji v severnem delu West Virginije uživali prednosti nad zunanjimi kolegi: plačevali so 24c manj plače ko v Ohiu ali Pennsylvaniji. Nova pogodba je pa to diferenco odpravila in določila $5 dnevne plače za vso apalačijsko okrožje in $4.60 za južno okrožje. Enaka plača ko na vzhodu je tudi v Hlinoisu in Indiani. Westvirginjski operatorji do zdaj še niso podpirali nove pogodbe in zahtevajo stare prednosti.

V Alabami pa so operatorji nastopili še bolj srborito in sploh odklonili washingtonski sporazum. Šli so na sodišče in vzeli sodnijsko prepoved proti enforsiranju pogodbe, ki določa $4.60 plače na dan, petdnevnik in sedem ur na dan.

Ta plača — 51c na uro — je prevelika, grmijo alabamski operatorji. Jeklarski pravilnik določa le 27 centov na uro, lesni pa tri cente manj. Po mnenju burbonskih baronov bi morala ta plača veljati tudi za rudarje.

Njih zatek na sodišče ima večji pomen, ker bo preiskusil pravico NRA, da diktira delovne ure in druge pogoje manjšinam v tej industriji. Če sodišče odloči v prid NRA, bo to znamenje, da bo Johnson lahko nastopal slično tudi v podobnih slučajih, v drugih industrijah. Sploh je glavno vprašanje, če ima vlada moč za določanje delovnika in plače. Zadeva bo gotovo šla pred zvezno vrhovno sodišče.

Kolombija se pripravlja na vojno

New York. — Južnoameriška republika Kolombija je najela 50 ameriških letalcev, pilotov in mehanikov. Pogodba se glasi, da ameriški pilotje dobe $500 minimalne plače mesečno in mehaniki $200. Američani bodo vsekakor služili v armadi Kolombije, ki se pripravlja na vojno s sosednjo republiko Peru zaradi spornega ozemlja Leticije. Zadeva je pred Ligo narodov, ampak spor še ni poravnan.

Oljni baroni kupili celo mesto

Hawlings, Wyo. — Consolidated Oil Company je te dni na javni dražbi kupila celo mestece Parco za $1,775,000. Mestece je bilo zadolženo neki drugi oljni družbi, ki je propadla in federalno sodišče je odredilo prodajo, da zadosti upnikom.

Vlada začne žganjarno na Virginskih otokih

Washington, D. C. — Tajnik notranjih zadev je dovolil iz fonda za javna dela milijon dolarjev za zgraditev in obratovanje refinerije za sladkor in tovarne za kuhanje žganja na Virginskih otokih. Z delom začnejo kmalu.

Naciji zapirajo katoliške duhovne

Monakovo, Bavarska, 14. apr. — Williabald Wanger, 60-letni katoliški duhoven, je bil obsojen na šest mesecev zapora na obtožbo, da je razžalil Hitlerja.

DRUŽBA SE UPRLA DELAVSKEMU ODBORU

Na delavsko točko 7a industrijskega zakona se požvižga; družbo podpira velebiznis

Chicago. — (FP) — Chicago Motor Coach kompanija se je s podporo velebiznisa izzivalno postavila po robu pokrajinskemu delavskemu odboru, ki jo je spoznal krivo kršenja točke 7a zveznega industrijskega zakona.

Ker je družba takoj naznanila, da se ne misli ravnati po odloku delavskega odbora, je slednji izročil zadevo narodnemu odboru v svrho prosekucije. Družba se očividno tudi tega ne plaši ker ima dovolj vzgledov, da vlada do sedaj še ni skrivila lasu nobenemu velikemu "čizlerju". Če bo v močno organiziranem Chicagu stvar drugačno izpadla, je vprašanje.

Družbo je tirala pred delavski odbor unija cestnih železničarjev, ker je odslovila več delavcev, ki so pristopili v unijo. O tem se je prepričal tudi odbor in zaključil, da jih mora sprejeti nazaj na delo ter vsem ostalim dati svobodo glede pridružitve uniji.

Družba ima svojo kompanijsko unijo že deset let. Do lanske jeseni je bil predsednik družbe obenem tudi predsednik "unije" ter poleg sebe imenoval tudi štiri direktorje v odbor devetih članov, kar pomeni, da je imel večino na svoji strani. Zadnjo jesen so pa to kompanijsko unijo nekoliko preplankali, da bi zgledala bolj "delavska". Družba jo ima pa še vedno v žepu in sicer tako globoko, da sleherni delavec vidi potrebo biti njen član, čeprav je to zdaj — prostovoljno.

Tedenski asesment članov te kompanijske unije znaša 25 centov in ga družba odtegne od plače. Ta denar gre večinoma za kompanijsko zavarovanje, zavarovanje pa služi družbi še za tesnejšo uklenitev delavcev v svoje verige.

V čikaških dnevnikih je družba inserirala eno stran velike oglase, v katerih pravi, da unioniziranje njenih delavcev ne pomeni nič drugega ko "kompletno diktaturo nad delavci in industrijo po unijskih uradnikih in neizogibni kaos," proti čemer se bo borila z vsemi sredstvi. Da se tega izogne, je ob pričetku kampanje zvišala plače avtobusnim tri cente manj kakor je unijska lestvica za motornike-kondukvoznikom na 75 centov na uro — terje.

Proti odloku delavskega odbora je protestirala tudi pri predsedniku Rooseveltu, češ, da odbor deluje "v interesu unijskega delavstva in zaprte delavnice. To je velik greh tudi v očeh drugih openšaparjev in čikaške trgovske zbornice, ki je tudi protestirala pri predsedniku. Časopisje je na strani družbe.

Mussolini znižal plače

Obenem je reduciral cene in stanarino

Rim, 15. apr. — Mussolini je včeraj z eno potezo peresa predrugačil ekonomsko in finančno življenje Italije. Vsem višjim uradnikom je znižal plače za 20% in vsem nižjim državnim uradnikom in nameščencem za šest do 12; razne dajatve in odškodnine državnim nameščencem so znižane za 10 do 50%; cene blagu v kooperativnih prodajalnicah so znižane za 10% in vsi lastniki hiš morajo znižati stanarino ter najemnino od 12 do 15%. Vse te redukcije morajo stopiti takoj v veljavo in lokalnim fašističnim tajnikom ter policiji je naročeno, da brez odloga aretira vse nepokorneže.

Roosevelt nasproten otajanju zmrznjenih vlog

Namignil je, da bo načrt vetiral, če ga sprejme kongres

Washington, D. C., 14. apr. — Predsednik Roosevelt je včeraj na sestanku s poročevalci namignil, da bo vetiral načrt za izplačanje vlog v propadlih bankah, članicah rezervnega sistema, če ga kongres sprejme.

Ko so Roosevelta vprašali, zakaj nasprotuje temu načrtu, je odgovoril z vprašanjem, če so pristaši načrta pomislili, koliko dobrega kritja je ostalo propadlim bankam. Večji del premoženja propadlih bank je brez vrednosti in vlada nikakor ne more prevzeti odgovornosti za slabo gospodarstvo bankirjev, ki so zapravili denar vložnikov s špekuliranjem.

Arizona je na robu popolnega propada

Sto tisoč brez dela ali skoraj vse industrijsko prebivalstvo

Phoenix, Ariz. — (FP) — Kljub vsem obljubam, da bodo bakreni rudniki zopet zaobratovali, je vse skupaj ostalo le pri obljubah, vsi industrijski kraji države pa so pred absolutnim polomom.

Kakšne so razmere, si je lahko predstavljati, če se upošteva dejstvo, da ima Arizona 100,000 brezposelnih, vsega prebivalstva pa je bilo 435,573 oseb pri zadnjem ljudskem štetju. Ker bakrena industrija počiva, počiva vse drugo.

Oblasti okraja Gila, kjer je največje bakreno okrožje, so zveznima senatorjema Ashurstu in Haydenu ter kongresniku Greenwayju telegrafirala, naj pritisnejo na zvezno vlado za hitro pomoč. "Položaj je slabši ko pred letom. Vsi prihranki so pošli. Ljudstva se polašča nemir," pravijo v telegramu.

Dokler je bila CWA, je še nekako šlo. 17,000 delavcev je bilo zaposlenih pri začasnem delu, drugi brezposelni so pa pričakovali, da pridejo tudi sami na vrsto. Zdaj je izginila tudi ta iluzija.

Nove stavke

V Detroitu, Toledu, St. Louisu in drugod

Detroit, Mich. — Okrog 4000 avtnih mehanikov, ki izdelujejo orodje in barvila za avtne tovarne, je zastavkalo v 62 delavnicah v Detroitu. Zahtevajo zvišanje mezde in priznanje svoje neodvisne unije.

Toledo, O. — Dva tisoč delavcev pri Electric Autolite Co. se je odločilo za štrajk, ko so se pogajanja z družbo izjalovila.

St. Louis, Mo. — Članstvo tukajšnje unije avtnih delavcev je zadnji četrtek pooblastilo svoje odbornike, da lahko vsak čas okličejo stavko. Prizadete so tovarne St. Louis Chevrolet in Fisher Body.

7000 mornarjev zastavkalo na Danskem

Kopenhagen, 14. apr. — Okrog 7000 mornarjev na danskih parnikih je zastavkalo. Zahtevajo 25 odstotkov višjo mezdo in krajši delovnik.

Spet trije sovjetski uradniki obsojeni na smrt

Moskva, 14. apr. — Trije uradniki v sovjetski železniški službi so bili včeraj obsojeni na smrt zaradi korupcije. Prejemali so podkupnino.

Devet ubitih v Italiji

Rim, 14. apr. — Ogromna masa prsti, ki se je odluščila od gore in usula v dolino, je uničila pet hiš v Gordoni v okolici Alessandrije. Devet oseb je bilo ubitih in drugih devet ranjenih.

SENAT ZVIŠAL DAVKE ZA POL MILIJARDE

La Follettejev amendment za obdavčenje velikih premoženj sprejet

Washington, D. C., 14. apr. — Senatna zbornica je te dni obdelavala federalni davčni načrt in ga precej predelala. Skupna vsota predvidevanih davkov je zvišana za 480 milijonov dolarjev in večji del te vsote gre na račun lastnikov velikih premoženj, korporacij in bogatinov sploh.

Senat je sprejel La Follettejev amendment, ki določa, da se vsa velika premoženja obdavčijo po naraščajoči lestvici; davek se začne s premoženji, ki so vredna $40,000 in od teh znaša en odstotek vrednosti, nato pa rapidno narašča, dokler ne doseže 60% vrednosti od premoženj vrednih deset milijonov dolarjev in več. Ta amendment prinese 90 do 100 milijonov dolarjev letnih dohodkov vladi.

Dalje je senat sprejel Norrisov amendment, na podlagi katerega bodo "holding kompanije" plačevale okrog 200 milijonov dolarjev več davkov letno. Norris je izjavil, da so "holding kompanije" največje pijavke v Združenih državah — pri tem je omenil Insulla — in če bi bilo po njegovem, bi jih obdavčil tako visoko, da bi morale že jutri vse zapreti vrata.

Sprejeta je bila tudi določba, ki nalaga vsem korporacijam in družbam, da objavijo vse plače svojih uradnikov, ki presegajo letno $15,000.

Dalje je bilo sprejeto, da se vsa poročila davkoplačevalcev objavilo.

Davčni načrt gre zdaj pred konferenčni odsek, kjer bodo izravnali celo vrsto razlik med nižjo zbornico in senatom.

Ekonomska konferenca čikaških unij

Vršila se bo 29. aprila in obeta biti zanimiva

Chicago. — (FP) — Čikaška delavska federacija je pozvala vse pridružene in nepridružene unije ter nekatere druge delavske organizacije na "delavsko ekonomsko konferenco". Vršila se bo v nedeljo popoldne dne 29. aprila v Ashland avditoriju. Pričakuje se okrog dva tisoč zastopnikov.

Iz okrožnice predsednika Fitzpatricka je razvidno, da bo konferenca tudi političnega značaja. "Čas je prišel, ko se mora organizirano delavstvo dvigniti in razkrinkati podle skeme izdajic dežele in našega priljubljenega predsednika Roosevelta." Z drugimi besedami: delavstvo mora Rooseveltu dati oporo.

Na drugi strani se pa bolj radikalne skupine v unijah pripravljajo, da na konferenci nastopijo proti programu Rooseveltove administracije. Po njih mnenju je tok NRA zaobrnjen v smer, ki stremi za onemogočenjem stavk in za prisilno arbitražo delavskih sporov. Vsled tega mora delavstvo nastopiti proti administraciji. Zahtevali bodo tudi, da se konferenca izreče za načrt kongresnika Lundina glede zavarovanja proti brezposelnosti.

Konferenca obeta biti eno najvažnejših delavskih zborovanj v Chicagu.

Obletnica španske republike med izgredi

Madrid, 15. apr. — Španska republika je bila včeraj stara tri leta, toda namesto proslave so bile stavke in izgredi v mnogih mestih. Vlada je ignorirala obletnico. V Zaragozi je generalna stavka v teku. V Sevillu so bili krvavi spopadi med fašisti in socialisti.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Domač drobiž

Tajnik SDZ poneveril čez $4000

Cleveland. — Kolikor je preiskava do zdaj dognala, je Primož Kogoj, gl. tajnik Slovenske dobrodelne zveze, poneveril organizaciji s ponarejenimi bolniškimi nakaznicami $4369. Nadzorni odbor je odkril, da so poneverbe trajale že od leta 1927 in se stalno ponavljale. Kogoj je zakrival sleparije z uničenjem bolniških kart vseh onih članov, katerim je nakazal podporo in jo sam obdržal; bolniške karte umrlih in črtanih članov do 1. januarja 1933 so tudi večinoma uničene.

Društva SDZ zahtevajo, da mora biti Kogoj izključen kakor določajo pravila. Kogoj je pripravljen dovoliti, da se SDZ vknjiži na njegovo posestvo za poneverjeno vsoto.

Adamič v Eveletbu

Eveleth, Minn. — Pisatelj Louis Adamič bo tu predaval dne 26. aprila. Povabilo ga je žensko društvo št. 130 SNPJ.

Pet porok v enem tednu

Milwaukee. — V enem tednu se je poročilo kar pet parov v milwauški naselbini. V družini Mary Ambrož, trgovki z grocerijo, je bila kar dvojna "ohcet" ko sta se civilno poročila sin Joe z Mary Shellhorn in hči Mary z Mathom Pugljem. Dalje so se poročili: John Wohlgemuth in Adela Kleinstein, George Hart in Rosie Grashitz ter Mihael Bohte in Esther Drellos.

Dve operaciji

Milwaukee. — Zadnje dni je bil operiran gostilničar Joe Zvonar, ki je že na poti okrevanja. Operirana je bila tudi Ana Kostanjevec in zdravje se ji vrača.

Rojak oropan

Milwaukee. — Math Ferko slovenski trgovec, je bil pred nekaj dnevi oropan. Banditje so ponoči vlomili v njegovo prodajalnico, razbili železno shrambo in odnesli okrog $5000 v gotovini čekih in bondih. Nedolgo tega je Ferko utrpel veliko škodo, ko mu je ogenj deloma uničil njegov dom.

Avto neprestano ubija

Cleveland. — Avto je ubil Pavla Kekiča, starega 36 let, sina pionirske hrvaške družine.

Operacija člana

Strabane, Pa. — Dne 10. t. m. je bil operiran na vnetju slepiča v Canonsburg General Hospitalu John Kosmač, član društva št. 138 SNPJ.

Novi grobovi

Diamondville, Wyo. — Tu je umrla Josephine Funtek, 12-letna članica mladinskega oddelka SNPJ pri društvu št. 267.

Cleveland. — Umrl je Ludvig Prost, star 27 let in rojen v Pennsylvaniji. Zapušča ženo brata in strica v tej deželi. — Viljemu in Ani Slavček je umrla sedem mesecev stara hčerka.

Openšaparji proti izvolitvi delavskega župana

St. Paul, Minn. — Reakciji gre tako trda, da je v tem mestu organizirala fakirski svet stavbinskih delavcev in ga poslala v politično kampanjo proti ponovni izvolitvi župana Williama Mahoneyja, ki je kandidat in voditelj farmarsko-delavske stranke.

Preveč železnic v Ameriki

Chicago. — Lansko leto so ameriške železnice opustile 1876 milj proge in 1452 leta 1932. Od 1917 so opustile 13,711 milj železniških prog — več kakor bi znašala štiritirna železnica od New Yorka do San Francisca.

Nekaj odlomkov iz prejetih pisem

Zbral slovenski delavec v Kanadi

Bolj pozno boš dobil novoletna voščila. No, saj se meni zdi vse skupaj neumno, a kaj hočem, ker pa ves ves svet trobi ta hinavska voščila in vsled tega smo jih prisiljeni trobiti do gotove meje tudi mi.

Gotovo čitaš, kako postopajo danes v Nemčiji in drugod po svetu z ljudmi, ki hočejo odpraviti vojno in prisiliti vse lenuhe in parazite, da bodo sami skrbeli za svoj obstanek.

•

Ali zasleduješ Adamičeve spise? Tega našega pisatelja imam zelo rad, ker je tako imenitno opisal naše pijavke.

•

Šele zdaj, ko sem suženj, razumem kapitalizem, ki nas žre in za katerega se znojimo, da nam vsled garanja zanj nazadnje ostane le suho okostje.

•

Tistim, ki so mi vcepili nekaj, da ne tavam po svetu z zabito glavo kot sin teptanega in zaničevanega naroda, dolgujem mnogo.

•

Ozrimo se v Rusijo, kamor odhajajo stoprocentneži, stoprocentneži samo na jeziku, ki se ustrašijo, ko pridejo tja. Zbeže nazaj, ne da bi dejanski pokazali kaj znajo. To kaže, kako majhni smo še za dobre in poštene stvari in da bo treba še mnogo čiščenja predno se bomo otresli prokletega egoizma in barbarstva.

•

Vedeti je treba, da človeški butec še nima razvitih možganov in da je za sužnje potrebna vzgoja ali bič. Ljudje bi morali čitati dobre knjige in liste, ker to vzgaja plemenitost. Omeniti moram, da tudi tukaj lahko pomagamo dobri stvari, ako začnemo vsak po svoji moči odpirati možgane zaslepljencem.

•

Na cvetno nedeljo sem šel malo po mestu, da se navžijem potrebnega zraka, pa sem opazil trume ljudi, ki so z oljkami v rokah hiteli v cerkve. Res, veliko vzgojene hinavščine je še v človeštvu!

•

Dobri spisi v časopisju so več vredni ko shodi, na katere prihaja tisoče ljudi. Stotisoči čitajo časopis, ki je razširjen, in doma ga čita družina. Kaj pomaga napredku, ako gre star rudar, glavar družine na shod, njegova žena in otroci pa v cerkev. On pride s shoda revolucionar, žena in otroci pa hlapci iz cerkve. Iz tega nastajajo prepiri v mnogih delavskih družinah, kjer ne dobivajo in čitajo delavskih časopisov.

Če hočemo, da bo koristna stvar napredovala, moramo gledati, da bodo vse delavske družine čitale dobre časopise.

•

Jako me veseli, ker v pismu omenjaš vzgojo otrok. Čisto prav imaš, ko zahtevaš od mene, naj utihnem, ako vzgajam otroke drugače kakor pa sam govorim ali živim.

•

Vprašam te, zakaj držijo pri vojskih svoje "feltkurate", ki blagoslavljajo orožje, ko pa božja zapoved prepoveduje ubijanje. Nič se ne gleda, če nosi puško globoko veren orel ali brezverski sokol. Rimski papež bi moral odpoklicati vse škofe in duhovnike iz vojaške službe in proglasiti, da noben pravoverni kristjan ne sme prijeti za orožje in ga rabiti proti drugim ljudem. Papež noče storiti tega, pač pa je razglasil sveto leto, da tako z različnimi odpustki pumpa denar iz ljudstva.

•

Kadar se bo človeštvo zdramilo, bo šlo z vihrajočo zastavo na skupno fronto in se borilo za pravico in resnico. Napovedalo bo boj krivicam in strahovom ter tako prišlo bližje k solncu. To naj bo naš edini cilj in naša vera, vse drugo pa spravimo v culo in jo zažgimo na najvišji gori da tako praznujemo dan naše zmage in spoznanja.

•

Ako si naročen na časopis, ki zahrbtno zagovarja kapitalizem, ker za odprt proti delavstvu nima poguma — proč z njim! Noben zaveden delavec ali delavka ne bo podpiral takega časopisa, ki vzgaja udanost in ponižnost do cerkvenih in buržuaznih oblasti.

Delavci naj čitajo svoje časopise, ki jih dramijo in kličejo na boj proti lenuhom in izkoriščevalcem, ki naglašajo, da morajo delavci uživati sadove svojega truda in da niso delavci samo za to na svetu, da garajo, na stara leta pa umirajo v cestnem jarku.

•

Človek, ki misli, da je neponepotrebna stvar na svetu, mora spoznati, da je tako mišljenje posledica buržuazne vzgoje, ki mu ni dala prilike, da bi stal na svojih nogah, pač pa ga je prisilila, da je moral štiri leta iskati kruha z beračenjem.

•

Tukaj se je že veliko ljudi oprijelo poljedelstva in po večini so propadli, ker imajo pridelki tako nizke cene. Po več letih garanja in trpljenja so morali vse skupaj prepustiti pijavkam.

•

Mnogo je Slovencev v tem kraju, ki pa ne morejo misliti s svojimi možgani. Cerkev, duhovni in kvarte — to so stvari, ki jih poznajo. Človek bi se najrajši zjokal nad njimi in njihovo možgansko lenobo.

•

Kadar delavci preveč producirajo in napolnijo skladišča, tedaj jih odpuste in nihče se več ne briga za nje. Takšen je pač kruh siromakov v tujini, kjer nas izžemajo in mečejo za plot kakor ničvredne smeti, ko opešamo.

•

Že tri mesece ne delam, ker sem bolan. Rad bi pustil delo, ki je težko in nezdravo, toda pomagati si ne morem, ker spadam tudi jaz med tiste milijone trpinov, ki živimo na svetu samo za to, da z našimi žulji redimo lenuhe in parazite.

•

Nedavno sem ti poslal zavitek Domoljubov, da boš nekoliko proučil hinavce in se nasmejal lažnjivcem, ki pišejo o pravici in veri. Ne prezri spisa o "rdeči nevarnosti" in poročila iz Avstrije, da so se duhovniki odpovedali politiki s poudarkom, da je Dollfussova vlada sedaj dovolj močna za obrambo interesov rimske cerkve. To potezo so napravili predno so pognali nerazsodno drhal proti zavednemu avstrijskemu delavstvu. Take propalice! Vprašam te, prijatelj, ali nismo mi Slovenci šlape? Papež in Mussolini sta se združila in zatirata pravico. Našim otrokom pljujejo jetični učitelji v usta, ljudstvo nima nikakih pravic, duhovniki pa vseeno navdušujejo revno ljudstvo za romanja v Rim. Ako bi imel jaz moč, bi poslal vso duhovniško šaro v Rim.

•

Povem ti, da me veseli, ko vidim prijatelje, ki so prišli na tisto cesto ko jaz. Na to cesto jih je privedla šola življenja, dobre čtivo in iskanje pravice in resnice. Na milijone je še ljudi, ki tavajo v nevednosti, dasi se tega ne zavedajo, kar je vsekakor žalostno. Zagovorniki osebne lastnine jih izkoriščajo, potem, ko jih okradejo, pa kričijo, da je treba to lastnino zaščititi.

•

Nedvomno si čital poročila iz državljanske vojne v Avstriji. Klerofašisti so pognali na stotine delavskih trpinov v smrt samo zato, ker so slednji branili svoje pravice. Taki so krščanski rabiji povsod.

—Federated Pictures.

Filmska igralka Marlene Dietrich, ki je obdolžena, da je poslala $500 Hitlerju v Nemčiji. Marlene igra v Hollywoodu.

GLASOVI IZ NASELBIN

Drobiž iz Penne

Sharon, Pa. — V naselbini Broughton so mi povedali, da je bilo prejšnji teden v naselbini Library odpuščenih večje število rudarjev. Na Broughtonu je vse po starem. Ženske pridno nabirajo regrat in opravljajo domača dela, nekateri možje pa so mi obljubili, da se v kratkem naročijo na Prosveto.

Na 10. aprila sem se ustavil v naselbini Burgettstown, kjer sem zvedel žalostno novico, da je preminil moj prijatelj in dolgoletni zvesti naročnik na dnevnik Prosveto Joseph Pompe. Njegova soproga mi je obljubila, da bo še nadalje ostala naročnica na Prosveto. Pokojnik je bil skrben oče svoje družine. Pred par meseci sta z ženo odprla gostilno z restavracijo. Napadla ga je pljučnica in dne 27. marca ji je podlegel. Poleg žalujoče soproge zapušča 11-letno hčerko, enega brata in sorodnike. Žalujoči družini izrekam moje globoke sožalje.

Dne 23. marca je v N. S. Pittsburghu nenadoma umrla Ana Kostelec, rojena Arch, v 46. letu svoje starosti. Zapušča moža, tri odrasle otroke, dve sestri in tri brate, katerih eden je vrhovni zdravnik JSKJ, dr. F. J. Arch. Pokojna Ana je bila hči uglednе Archeve družine iz Moon Runa. Tam je njen oče dolgo let vodil trgovino in je šele pred letom umrl. Njena mati, ki je že 74 let stara, je bolehna. Iskreno sožalje vsem prizadetim!

Anton Zidanšek.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Rauch, Minn. — Mi ne vemo, koliko je bil Krist star, ko je bil krščen in katere vere je bil prej in katere po krstu. Zgodovinski viri ne vedo ničesar povedati o Kristu. Edini podatki o Kristu so v evangelijih, toda evangeliji niso zgodovina.

Stroj beleži sanje

Senzacionalni poskusi

Ameriški tisk se bavi obširno s poskusi znanega fiziologa in fizika prof. Gernsbacka, ki si je v New Yorku uredil poseben laboratorij za raziskovanje sanj. Opremil ga je s celo vrsto zanimivih aparatov, med katerimi je tudi takšen, ki sanje spečega človeka dobesedno beleži.

Že davno prej je veljalo naziranje, da nastajajo sanje predvsem pod vplivom prebave na srce. Čim večji je pritisk prebavnega dela na srce, tem težje postajajo sanje, ki se na zunaj javljajo včasi v tako močnem utripanju, da se človek prebudi. Sanje bi bile torej nezdrav pojav, resnično zdravo spanje ne pozna sanj. Srčni utrip je dal prof. Gernsbacku posebno metodo v roke, po kateri registrira sanje oziroma s pomočjo aparatov ugotavlja, da-li speči človek sanja in da-li so te sanje težke in neprijetne.

Registrirni aparat je v bistvu podoben znanim električnim kardiografom, ki sprejemajo srčne utripe in jih beležijo v obliki krivulj na tekoč trak papirja. Krivulja poteka pri normalnem spanju brez sanj skoraj enakomerno, čim pa nastopijo sanje, se krivulja vznemiri. Čim težje so sanje, tem višje segajo valovi krivulje, ki jo riše pisalo registrirnega aparata. Prof. Gernsback je izumil tudi aparate, ki kažejo, da so ta valovja v resnici v zvezi s prebavnim delovanjem.

Toda ne samo prebava, tudi vplivi vnanje vrste lahko vplivajo na spanje. V prvi vrsti so tu zvoki, ki povzročajo sanje. Da to dokaže, je ameriški učenjak opremil svoj registrirni aparat z majhnim zvoncem, ki se oglaša v določenih presledkih. Vsakokrat se da ugotoviti iz zabeležene krivulje porast srčnega delovanja.

—Federated Pictures.

Louis Weinstock, vodja odbora Ameriške delavske federacije za brezposelnostno zavarovanje.

Gernsbackovi eksperimenti še niso zaključeni, kakor tudi njegov registrirni aparat ne predstavlja še popolnega zaznamovalca sanj. Sedaj gradi nov aparat, ki bo omogočal beležiti celo vsebino sanj, kar mu je bilo doslej mogoče le v zelo omejeni meri. Ameriški listi govore celo o aparaturah, ki bodo sanje podajale optično, jih nekako fotografirale. V koliko se bo dalo to izvesti, bo pokazala bodočnost.

Svet ne bo propadel

Nova teorija o svetovnem etru spreminja sliko sveta

Berlinski učenjak dr. Fricke je nastopil s teorijo, ki je nasprotna Einsteinovi teoriji in si je pridobila med ostalimi nasprotniki te teorije že dokaj pristašev. Osnova Frickejeve teorije je ta, da je svetovje integralna, vso prostornino izpolnjujoča substanca ali "eter", ki se vede kakor voda, torej kakor neelastična tekočina.

Eter, ki napolnjuje vesoljnost, je v stalnem gibanju in kakor izvirajo po naziranju moderne kemije vse snovi, vse prvine iz neke praprvine, tako nastajajo tudi vsa gibanja, vse oblike energij in pragibanja vesoljnega etra.

Gibanje, ki je vezano na snov, je nujno zvezano tudi s trenjem in to trenje je po Frickejevih traditvah veliki, oblikujoči princip sveta. Tega oblikovanja ne opazimo, če se giblje tekoči eter s svojo največjo, poldrugokratno svetlobno brzino v vse smeri skozi svetovje v obliki valov. Drugo pa je, če se enakomerno valovno gibanje spremeni v vrtinčasto. Tu se pojavi trenje kot oblikovalna sila, kot težnost in kot njeno nasprotje, toplota. Po Frickeju sta si namreč težnost in toplota v medsebojnem obratnem razmerju, trenje pa ni negativna energija, ki gibanje ustavlja, temveč postaja pozitivna sila, ki se spreminja le v novo obliko, v toploto.

Na teh osnovah gradi Fricke popolnoma novo podobo našega osončja in vse vesoljnosti. Sonce po njegovem ni žareče telo, ki polagoma oddaja svojo toploto in se ohlaja, temveč je že hladno telo, ki ga na površini pokrivajo ogromna morja. Ta morja so posebno globoka ob obeh tečajih.

Kako pa more hladno telo izžarevati toploto? Fricke razlaga to protislovje na zelo preprost način: Neprestani eterski tok, ki zadeva v sonce, se spreminja v vrtinčasto gibanje, ki proizvaja s trenjem toploto. Trenje se kaže v zgostitvi ozračja, ki obdaja sonce. Posledica je tudi ta, da obdaja sonce žareč plašč, fotosfera, ki ga kuri stalno pritakajoča se eterska snov s tem, da se trenje spreminja v toploto. Med mrzlim sončnim telesom in žarečo fotosfero besni neprestan boj, stikališče obeh plasti, ognja in vode, je področje silovitih viharjev, električnih pojavov, neurij in lednih tvorb, ki jih je razlagati kakor nastajanje toče v tropskem pasu. Nastajajoče ledovje brani toploti dohod do sonca, po drugi strani pa trgajo viharji fotosfero in skozi njene odprte plasti vidimo v podobi sončnih peg shlajeno sončno površino. Skozi te odprtine prodirajo tudi razni žarki v soljstvo, n. pr. žarki ultrak kih valov, ki jih čutimo tudi žemlji.

Tako je mogoče s Frickej teorijo razložiti mnoge poj na našem soncu, ki jih zna do danes še ni mogla odgone Najvažnejši posledek te teo pa je ta, da ne more naše tovje nikoli propasti in zam v mrazu, temi in negibnosti, kor, kakor so mu preroko doslej. Sonce samo na seb mrzlo, toda žareča fotosfera nam daje življenje zaradi sebojnih vplivov ognja in v je večna, saj jo bo eterski vso večnost zalagal s kur energijo.

To bi bilo vse preprosto in lo lepo. Škoda je le ta, d Frickejeva teorija samo teo in da ji dokazov za njeno vilnost znanost še ni dala, pa bi bil možen kakšen pozit dokaz. N. pr. ta-le: hladno je nazadnje tudi zemlja, a zemlji se pretaka eterski to Frickeju naravno prav tako kor proti soncu. Zakaj se p tudi zemeljska atmosfera spremeni v eno samo plame fotosfero, kakor se to doga soncem?

Organizacije za samo moč nezaposlenc

Skoraj povsod širom Zd nih držav smo v letih 193 1933 doživeli organiziranje pin nezaposlencev, ki so se žili za vsakovrstne akcije, jim pomagale vzdrževati sebe. Federalni urad za d ske statistike je začetkom l. začel proučevanje o teh or zacijah in našlo se je, da nekatere skupine niso bile p no uspešne, ali da so druge v stanu preskrbeti se z zna delom potrebščin.

Kongres je pripoznal va teh samopomožnih udruže zaposlencev, ko je v Feder mergency Relief Act uvrsti ločbo, ki dovoljuje denarno poro zadružnim in samopo nim udruženjem za izme blaga in dela. Takoj po uz jenju te postave so razne organizacije prosile za po Do konca 1933 je vlada $263,344 devetnajstim orga cijam v 13 državah. Skupi so bile deležne te podpore, mele skupaj kakih 60,000 čl

Federal Relief Administr je nastavil uradnike, ki po jo takim organizacijam, d boljšajo svoje metode pro je, računovodstva in upra

Organizacije se bavijo z nim delom, kakor vrtna vzajemno obdelovanje ze mlekarstvo, kokošjereja, serviranje sadja in zelenja sarstvo, mizarstvo, popravlj hiš, tiskarstvo, pekarstvo, lovanje oblačil, vodstvo pro nic, gostiln, brivnic, perilni

Dve taki organizaciji u ljata farme in se posebno devajo razvijati rokodelske strije ter podučujejo svoje nekdaj rudarje, v mizarstv izdelovanju pohištva. To d smatra, da utegne postati stalnega zaslužka. Člani mi da je zastonj pričakovati v dočnosti dela v industriji in hočejo razviti nove vire za ka.

Večina teh skupin najde teh težkih časih je težko d popolno samovzdrževanje. V ne podpore jim dajejo mo da lažje pridejo do take gm neodvisnosti. Pač pa imamo ko organizacijo na daljnem s du, ki popolnoma vzdržuje sebe kar od začetka v avg 1932. Ta skupina se bavi s njem, sušenjem in konserv jem sadja in zelenjav, pop ljanjem avtomobilov, zidarst in mizarstvom. Organizacije so dobile federalno podporo v mnogih slučajih prištedile žavam velike vsote, ki bi jih trošile za podporo nezapo cev.

Glavni pomen teh samopo nih organizacij nezaposlencev je moralen, kajti dvigajo p in samozaupanje onih nez slencev pa je moralen, kajti gajo ponos in samozaupanje nezaposlencev, ki so aktivni teh udruženjih. V mnogih čajih prispevajo k temu, da nezaposlenec prilagodi novi sti dela, ki utegne postati novega zaslužka. To je pose važno za one, ki so bili zap ni v strokah, ki ne nudijo m go nade za bodočnost.—FLS

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

SEUČILIŠKO KNJIŽNICO NI DENARJA

smo prerokovali, to se je o: med tem ko so ljubljan- po večini revni) akademiki li 10,000 Din za zgraditev liške knjižnice, ni mogla država niti beliča.

li smo o obnovljeni akciji adbo poslopja Univerzitet- jižnice v Ljubljani. Uspe- sedaj: mestna občina je la na lepem mestu blizu u- e veliko stavbišče, banska je stavila v letošnji pro- 200,000 Din v ta namen, svetniki so zbrali 10,000 lanov kamen — in vlože- bila prošnja vladi, naj vsta- proračun večji vnesek amen in nai dovoli „osoji- rjonov Di.. Delegacije nikov so šle v Beograd ter e vse ministre. Povsod so ljubljali, da bodo napravi- morejo. In v proračunski so napravili kar so mo- trdili so pogodbe promet- nistra s francosko firmo, jansko univ. knjižnico pa orili nič. Medtem, ko je dila (pravijo iz "tehniči- ir") vstavitev zneska za nsko knjižnico v prora- na ljubljanski univerzi a- ki zbirali med seboj za knjižnico. In nabrali so Din. Ta denar so si aka- prav za prav od ust odtr- Država pa ni dala niti "Tehnične ovire . . ." ajamo se pri tem ankete, riredilo "Jutro" v novolet- lki. Temkaj so razni lju- ministra dr. Kramerja do rjev, poslancev, profesor- žurnalistov govorili in do- li, kako potrebna nam je dba. Zelo lepe besede sta tudi ministra dr. Kramer tor dr. Rožič in drugi po- i bi v odločilnem momen- o zastavili krepko svojo za to stvar tudi v skupš- natu in vladi, pa ni dvo- bi se našla možnost, vsta- proračun tudi nekaj tiso- a ljubljansko vseučiliško . Pisati navdušeno je pač kor storiti. Tako se doga- smo Slovenci najboljši lačevalci, da pa nam ne ajo niti do tako res po- ustanove, kakor je osred- anstvena knjižica za Slo- Slovenski poslanci pa v ini rajši kažejo s prsti na ke čitanke in slovenske rje, ki da niso "zanesljji- svojem delovanju med di- n". (Lahko si kdo od srb- ržavnikov misli: "Napiši- Slovenci, najprej take uči- ige, da bodo vaši narodni i zadovoljni ž njimi, po- mo že bolj verjeli, da vam knjižnica potrebna.")

t ječe. — Znova se je ljubljanskim sodiščem vr- zprava, ki se je tikala u- 2-letne starke, gostilničar- posestnice Ivane Rakefo- unjiški Mlaki (kamniška). Kakor smo že ob lan- oročali, je vodil gospodar- ske starki njen nečak An- omberger, ki naj bi mu posestvo tudi izročila v svoji smrti. Ker pa se je teta tega ne bo izvršila, znanega tihotapca saha- vana Košnika, 26 let sta- rezposelnega čevljarskega nika, da bi ta starko umo- ega morivca je na prošnjo rgerja poiskal Avgust r. Ko so starko nekega ju- 8. aprila 1932) res našli so mislili, da jo je zadela Pokopali so jo. Ko pa so vi- ako dobro živi prej ubogi r, in se je ta v pijanosti ce- ll, da dobi od nekoga de- kolikor ga hoče, je nastal da je bila Rakefova umor- da ve za to Hafner in da to Vomberger plačuje, da Izkopali so starkino tru- r res dognali, da je bila za- Aretirana sta bila Vom- r in Hafner, ki sta dejan- dalnjem zanikavanju ven- priznala, kot pravega sto- pa sta označila Košnika. Ta takrat bil že onstran meje striji. Vomberger je dal rju hranilno knjižnico na Din ter nekaj v gotovini da bo molčal. Vomberg je bil obsojen na 20 let ječe, r pa na 10 let robije. Lani da pa so je aretirali tudi Košnika, ki je tihotapil saharin čez mejo in 21. marca je stal pred ljubljanskimi sodniki, da se zagovarja zaradi umora Rakefove. V preiskavi in na razpravi je trdil, da je bila Rakefova zastrupljena in da je njegova krivda le v tem, da je priskrbel strup in vedel za umor. Vomberger in Hafner pa sta trdila, da je Košnik starko zadušil s tem, da ji je stisnil nos in usta ter je v nekaj minutah starka bila zadušena. Ponovna kemična preiskava starkinega drobovja lani je dokazala, da ni bila starka zastrupljena. Tudi na procesu sta Vomberger in Hafner ostala pri trditvi, da je starko Košnik zadušil. Tako je senat obsodil Košnika na 20 let robije ter trajno izgubo državljanskih pravic.

Spet velika dediščina? — O tej dediščini, ki jo omenjamo tu, so pisali že skoraj vsi evropski listi. Gre namreč za bajno vsoto, za celih 4500 milijonov dinarjev. Da imajo dediščino preračunano v dinarje, to zato, ker so dediči baje v Jugoslaviji. Na otoku Javi je namreč umrla milijarderka Ana Duncanova, ki je bila po rodu iz Jugoslavije, in sicer so trdili papirji, da je njena družina doma iz Sombora. Izseljenski urad je poslal listine v Sombor, da poiščejo, kje so sosorodniki Duncanove. Njen oče se je pisal Josip Kovačič, mati pa Margareta, rojena Rajan. Ne Rajana ne Kovačiča niso našli v somborskih matrikah. Zdaj pa se je oglasil iz Madžarske neki Struher, ki trdi, da je sorodnik pokojnice, ki ni doma iz Sombora, ampak iz Samobora pri Zagrebu. Pomota izvira iz podobnosti imen. Zdaj so poslali listine v Samobor, da tu ugotovijo, kje žive sorodniki pokojnice. Baje so med tem že našli njene sorodnike v samoborski okolici, a že je prišlo sporočilo, da so dediščino razdelili med moževe sorodnike in da ni ostalo za jugoslovansko sorodstvo niti beliča. Tako je ta dolga zadeva o tej veliki zapuščini končana.

Batignol—50 mrtvih. — Batignol je francosko podjetje, in sicer tisto podjetje, s katerim je prometni minister Radivojevič sklenil celo vrsto pogodb, o katerih je bila v zadnji proračunski debati v beograjski skupščini tako huda debata. Poslanec Stanič je namreč trdil in dokazoval, da je s temi pogodbami oškodovana država za 800 milijonov. Podjetje Batignol ima v Banjici (ob progi med Prištino in Pečjo, južna Srbija) svoj kamnolom, v katerem se je pripetila sredi marca tako huda nesreča, da listi niti niso takoj poročali o nji. V kamnolomu je bilo ob času nesreče zaposlenih kakih 60 delavcev, 50 v kamnolomu, 10 zunaj. Nenadoma se je utrgal velik plaz, ki je vseh 50 delavcev zasul in tudi nekaj zunanjih hudo ranil. Nekaj so jih že izkopali, seveda so mrtvi. Trajalo bo precej časa, preden bodo izkopali vse žrtve, ker je bil plaz silno velik. Ni govora, da bi rešili koga živega. Kje je krivda? Baje je bilo vodstvo kamnoloma nestrokovno. Nadzornik pa je imel tedaj še dopust in nadomeščal ga je nekdo drugi, ki se na ta dela razume toliko ko nič. Ob kamnolomu jokajo žene in otroci, oblasti pa so se zadovoljile s tem, da je bila uvedena preiskava. Takšni so stiki francoskega podjetna z nami: ugodne pogodbe, od katerih država nima nobenih koristi in trdijo mnogi, da ima celo 800 milijonov škode, in — 50 delavcev mrtvih zaradi malomarnosti podjetja.

"Trboveljski slavček" je te dni spet priredil kratko koncertno turnejo. "Trboveljski slavček" se imenuje mladinski zbor iz Trbovelj, ki ga je zbral in ga že nekaj let vodi agilen učitelj Šuligoj, primorski rojak. Naštudirali so zadnje čase nekaj novih pesmi ter tako s prenovljenim programom šli na pot: Zagreb-Karlovac-Duga resa-Novomesto-Ljubljana. V Zagrebu te mlade pevce, rudarske otroke, že dobro poznajo in zato ni čudno, da je bila dvorana nabito polna in da je morala delati policija red s silo, da pa je nad 1000 ljudi moralo domov, ker ni bilo več prostora v dvorani. Navdušenja ob njihovem petju ni bilo konec. Priredili so koncert še drugi dan dopoldne v dvorani največjega zagrebškega kina. Spet naval, policija, ki dela mir, navdušenje v dvorani. Zagrebčani so prosili da bi priredili popoldan še en koncert, čemur pa dirigent ni ugodil, ker varčuje z glasovi otrok. Čakali so jih še drugod koncerti. Odpeljali so se v Karlovac, kjer so imeli enak uspeh potem v Dugo reso in Novo mesto. V Novem mestu jih je pozdravil tamošnji mladinski zbor in mnogo občinstva, na koncertu pa spet nepopisno navdušeno aplavdiranje. Na povratku domov, so se ustavili za par ur v Ljubljani ter odpeli svoj program tudi v radiu. Posebno ugajala je na vsej turneji nova skladba istrskega komponista Matetiča "Čače moj", žalovanje za umrlim očetom. Pesem je posvetil komponist trboveljskemu mladinskemu zboru ter jo je napisal komponist pod vtisom velike rudniške nesreče v Hrastniku pred par leti. Skladba je izredno težka in le malo je zborov, ki bi jo zmogli dobro prednašati. Trboveljski mladinski zbor, čigar program sestoji tudi iz težkih modernih kompozicij, pa jo je odpel mojstrsko.

Smrtna nesreča v rudniku

Pri Prevaljah, v rovu Frančiška se je pripetila 18. marca smrtna nesreča. V preiskovalnem šahtu je bil zaposlen 31-letni kopač Štefan Krebl. Navrtal je luknje, da jih napolni z zaboji ter zastreli hribino, pa mu je naboj na nepojasnjen način eksplodiral v rokah. Vsega je raznesloo, da so s težavo našli vse dele trupla. Pokojnik je zapustil vdovo s štirimi malimi otroki.

Loška loka spremenjena v jezero

Zadnje deževje je napravilo mnogo škode. Zelo prizadeta je spet Loška dolina, kjer je voda preplavila vasi Kozarišče, Pudob, Nadlesk, Dane in Markovec. Vsa dolina je podobna jezeru. Deževje je otajalo sneg, ki ga je ležalo po gozdovih do 2 metra visoko, in dolina se je kakor lani naglo polnila z vodo in v nekaj dneh so bile cele vasi preplavljene. Ponekod je voda 5 metrov visoka. Razne ponikalnice bruhajo na dan velike množine vode. Ljudje se vozijo v čolnih. Kakor lani, tako spet letos grabi Ločane jeza, da oblasti ne ustrežejo njih zahtevi, da se razširijo požiralniki, posebno Golobina, ki veže loško ravnino s cerkniškim jezerom.

V Kržičev hotel je vdrla voda ter so vsi spodnji prostori zalliti. Domači so se morali umakniti pred vodo v prvo nadstropje, od koder se vozijo s čolni do gospodarskih poslopij, iz katerih so živino spravili na podstrešje.

V Kozarščah ob Obrhu je voda vdrla v 9 hiš in ljudje se bodo morali izseliti, če bo voda še naraščala. V vseh je bojazen pred novimi usodnimi nalivi, ker se vreme nikakor noče zvedriti za dalj časa. Kak dan preneha deževati, a drugi dan že spet gotovo dežuje, tako da voda ne menja svoje višine. Pri malenskem mlinu pa sega voda že do strehe.

Kako je voda naraščala, je kazal vodostaj pri Golobini: 13. marca je kazal 4 metre, naslednji dan 7 metrov, nato je voda naraščala vsak dan za 50 do 60 cm ter je dosegla v torek 20. marca že 10 metrov in pol.

Okrog 20 kvadratnih kilometrov loškega polja je zalitega in je povodenj tu hujša kakor lani. Oblasti pa bednemu prebivalstvu, ki ga vsako leto obiskovajo povodnji, odgovarjajo s svojim stalnim izgovorom: denarja nimamo.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Vreme in vnetje slepiča

V časih, ko se vreme najbolj spreminja, se javlja vnetje najbolj pogostoma

V zadnjih tednih je po Srednji Evropi zelo naraslo število ljudi, ki so oboleli za vnetjem slepiča. V zvezi s tem pojavom je postavil priznani kirurg in vodja kirurške vseučiliške klinike v Kovnu prof. dr. A. Hagentorn teorijo, da zavisi ta bolezen v veliki meri tudi od vremenskih prilik:

Ta teorija sicer ni popolnoma nova. Medicinska znanost ve že davno, da je vse organsko življenje in s tem tudi njegovo zdravje v znatni meri odvisno od vremenskih vplivov. Vemo, da skoraj ni bolezni, ki bi vreme v tem ali onem oziru ne vplivalo nanjo.

Seveda pa vnetja slepiča ne povzroča samo vreme. Prebavni organi so izpostavljeni po napačni prehrani stalno škodljivim vplivom, za katere pa je slepič še posebno občutljiv. Neprimerna hrana na potovanju, preobilica jedi za praznike, mrzlo pivo in podobne stvari dajejo gotovo zadnji povod, da "bomba poči," da nastane akutno vnetje slepiča. Neki dunajski kirurg, ki je pred kratkim umrl, je opozoril kot prvi na zanimivo nakupičenje primerov te bolezni v nočeh od nedelje na pondeljek in razlagal to s preobilo nedeljsko hrano. Opazil je tudi, da oddajajo ob viharnem vremenu več takšnih bolnikov v bolnišnico na operacijo nego drugače.

Ta njegova opazovanja potrjujejo sedaj raziskovanja prof. Hagentorna, ki je že dolgo tega opazil, da se akutna vnetja slepiča pojavljajo v nekih kratkih razdobjih med drugimi dobami, ko je opaziti le malo ali nič obolenj. Izmed 16 primerov v nekem mesecu jih je bilo n. pr. 8 stisnjenih na 6 dni, izmed 20 primerov nekega drugega meseca pa jih je bilo 10 v 8 dneh.

Prof. Hagentorn je natančneje preiskal 800 primerov in je pri tem dognal, da jih je bilo daleč največ ob časih, ko se je vreme spreminjalo. Poleg tega je opazil, da je bolezen v neki določeni zvezi z letnimi časi, in sicer tako, da se javlja najbolj pogostoma v zgodnji pomladi in zgodnji jeseni, torej v časih, ko se vreme najbolj spreminja. Tako bi bilo tudi razumljivo nakupičenje bolezenskih primerov, ki jih opazujemo v zadnjem času.

Vnetje slepiča ni samo življenju skrajno nevarna, zahrbtna bolezen, temveč pomembna tudi v narodno gospodarskem pogledu. V Nemčiji oboli zanjo letno n. pr. preko 200,000 oseb, ki porabijo za zdravljenje preko 30 milijonov mark ne glede na škodo, ki sledi iz izgube dragocenih delovnih sil. Zato moramo posvetiti tej bolezni največjo pozornost, posebno pa v tem času velikih vremenskih preobratov, ki je zanjo, kakor kažejo izsledki imenovanega profesorja, tako ugoden.

Gospodarske drobtine z ruševin kapitalizma

S kapitalističnega pokopališča

Iz ČSR poročaj: Po podatkih iz zadnjih treh let je razvidno, da je v tem razdobju v Češkoslovaški republiki prišlo v *poravnavo* 11,624 tvrdk, poleg tega je bilo zabeleženih še 2000 konkurzov, ki niso niti prišli do predhodne poravnave. Pri poravnavah znaša imetje 15,000,000 Kč in pri konkurzih 200 milijonov Kč. Ker pa se pri poravnavah in konkurzih nikdar ne dosežejo pri vnovčevanju imetja take vsote in cene, kakor so se prvotno vzele, so izgube upnikov še toliko večje in znašajo v tem razdobju treh let približno 3 milijarde Kč. Po poravnavah in konkurzih so prizadete predvsem majhne tvrdke, podjetja in tvrdke posameznikov. V kolikor pa so prizadete delniške družbe gre tu predvsem za znižanje delniške glavnice v svrho kritja izgub, na drugi strani pa za koncentracijo, oz. spojitev posameznih podjetij.

Japonsko prebivalstvo podvojeno, industrijska produkcija podesetorjena

Mednarodni urad dela priobčuje o razvoju industrije na Japonskem zanimivo študijo. Po tej je narastlo japonsko prebivalstvo v zadnjih 50 letih od l. 1879 do 1930 od 35 na 63 milijonov. Skupna vrednost produkcije pa je narastla od l. 1909 do 1929, torej v dvajsetih letih, od 780 milijonov jenov na 7717 milijonov jenov. Produkcija se je torej v veliko krajšem razdobju v primeru s porastom prebivalstva kar podeseterila. Med tem je industrializacija napredovala spet in spet. In Japonska je postala zaradi svojih nizkih mezd in zaradi svojih dumpinških ukrepov eden najnevarnejših konkurentov na svetovnem trgu. Pri vsem tem pa je vendar nekaj zanimivega: Vsakdo se spominja kakor je svetovni kapitalizem rjovel, ko je vršila dumping proletarska Sovjetska Rusija — in vsakdo lahko vidi in čuti dandanes kakor sorazmerno tiho je zdaj kapitalistični svet? Pa vendar ne bo volk napadel volka? Kvečjemu si bosta porazdelila lovišče?!

Uničenje polovice kavinih sadik oz. dreves

Doslej je bilo uničenih nič manj kakor 24. 2 milijonov vreč kave. Ena vreča ima 60 kg, tako da je bilo uničenih približno 1500 milijonov kg kave. To sistematično uničevanje človeškega hranila je bilo izvajano skoro izključno v Braziliji. To pa — kakor je videti — še ne bo zadoščevalo. Zdaj hočejo uničiti, izkrčiti in sežgati še kavna drevesa. Po vsem svetu je 4.3 milijonov kavnih grmov. Od tega jih je v Braziliji okroglo 3 milijone. Posetniki kavnih nasadov in plantaž bodo dobili za vsako kavno drevo 500 milreisov, skupno nekako 700 milijonov milreisov in to iz državnih sredstev. Nesmiselnost tega "sijajnega" gospodarskega "reda" se menda ne more naslikati in prikazati nič boljše od tega gornjega primera. Nadaljnje besede k temu bi bile skoro odveč.

Zbral *S—s.*

Dobro ga je zavrnil

Na promenadi odnese veter možu klobuk z glave. Mimoidoči mu zakliče:—Drugič si pa pribijte klobuk na glavo.

— Če bi hotel to storiti, bi moral imeti glavo iz takega materiala, kakor je vaša.

•

Star klobuk

— Zakaj pa nosiš star klobuk?

— Žena mi je rekla, da ne pojde nikamor z menoj, dokler si ne kupim novega.

•

Dobra partija

— Kako morete dovoliti svoji hčerki, da hodi s takim tipom! Kaj ne veste, da je baš odsedel pet let težke ječe?

— Kaj pravite? Vidiš ga, lažnjivca, meni pa je zatrjeval, da je sedel samo dve leti.

Avtni baroni na nedavni konferenci v Washingtonu, kjer jim je uspelo, da ni bila priznana unija avtnih delavcev.

NRA pripravila ob delo 15,000 filmskih igralcev

Listo pomožnih igralcev (extras) bodo reducirali na 1500

Hollywood, Cal. — (FP) — Okrog 15,500 pomožnih igralcev bo ob delo v Hollywoodu kakor hitro potrdi Code Authority filmske industrije načrte filmskih družb, ki nameravajo skrčiti število "extras" od 17,000 na 1500. To priporoča odsek NRA administracije za filmsko industrijo.

Novo listo pomožnih igralcev bodo sestavili na podlagi priporočil raznih dobrodelnih organizacij, ki najemajo te ljudi, in pa iz priporočil vplivnih osebnosti v industriji. Tisti, ki ima ožje prijatelje, katerih beseda kaj zaleže pri upraviteljih, bodo med — srečnimi. Ostali si bodo morali iskati kruha drugje. Njih položaj je že sedaj vse kaj drugega ko zavidanja vreden, ker dobe le toliko zaslužka, da se za silo prerinejo. Mnogi niti toliko ne. "Novi deal" pa jim bo zapri še te vrata v Hollywoodu.

Jeklarski trust koprni po znižanju davkov

Hibbing, Minn. — Podružnice jeklarskega trusta so na "iron rangu" pričele s kampanjo za znižanje lokalnega davka za 30%. Če Hibbing ugodi tej želji rudniške družbe, je slednja pripravljena storiti "protiuslugo" in kupiti neko ozemlje, katerega želi dobiti od mesta. S tem bi naredila dobro kupčijo, ker bi prišla do zemljišča zastonj in še bi ji nekaj ostalo v blagajni.

Zadružne gasolinske postaje imajo dober biznis

Superior, Wis. — Zadružne gasolinske postaje v severnih državah srednjega zapada, katerih je okrog 600 s 350,000 člani, povečini farmarji, so lansko leto imele prometa za 35 milijonov. Člani dobe 10% popusta. Med največjimi distributorji je centralna nakupovalna zadruga v Superiorju.

Pruska diktatorja postala častna Berlinčana

Berlin. — Pruski diktator Goering in Hitlerjev minister propagande dr. Goebbels sta postala častna člana berlinske občine, "ker sta osvobodila glavno mesto iz krempljev rdečega terorja in marksističnih nadleg," pravi fašistična mestna zbornica.

Telefonistke dobile novo zvišanje

Gillespie, Ill. — Tukajšnje telefoninstke, ki so bile pred par meseci na stavki za višje plače in priznanje svoje neodvisne unije, kar so tudi dobile, so zdaj prejele novo zvišanje za deset odstotkov.

Mornarji na jezerih dobili 10% več plače

Cleveland, O. — Lake Carriers' Asociacija, ki ima v obratu okrog 200 parnikov na velikih jezerih, je te dni zvišala mezdo vsemu moštvu na ladjah in v lukah za 10 odstotkov.

Mestece v državi New York odpravilo policijo

Cortland, N. Y. — Mestni svet tega mesteca je zadnje dni zaključil, da se razpusti mestna policija, kajti mestece lahko izhaja brez policajev.

Pisarniška premoč

— Zapomnite si, da je šef vedno na slabšem, kakor kdorkoli v pisarni.

— Tudi jaz bom tako trdil, ko postanem šef.

•

Učenka meščanske šole vpraša porogljivo svojega učitelja: "Gospod profesor, ali je res, da je bil vaš oče pastir?"

"Res. Zato moram tudi jaz pasti goske . . ."

•

Iz potnega lista

— Nos rdeč, toda napudran, lasje bujni, toda kodri se odpenjajo, zobje brezhibni, toda umetni, ime Marija, imenuje se pa Stella.

M. Kranječ:

USODA TINČA RAŠČANA

"Kosila sem in je bilo dobro."

"Tisto že," je prikimal in ji verjel. "Pa saj ne zato! Pozabila si, da ljudje ničesar ne vedo o tebi. Potlej bi pa vsakdo vedel, kako je."

"Bedak si," je dejala. "Saj že tako vsa vas ve, da sem pri tebi. In enkrat bom tako morala med ljudi."

Strmel je, ko ne bi razumel. Potlej pa je odkimal: "Nesrečna ženska, kako si me zavedla."

Branil pa ji ni, ko je rekla, da mu pojde pomagat. In izkazala se je: kosila je kakor starejši izkušeni kosci. Celo njega je izrezala; zaostal je. Ne, Tinč nikakor ne bi zmogel vsega: najprej kositi, potlej razbrcati, obračati, skupaj znositi in posušiti. Pri grabljenju pa je ženska neprimerno spretnejša kakor on. Še preden pa je bilo suho, je dejala Geta:

"Kako boš pa vozil domov, ko imaš samo eno kravo?"

"Draš mi da eno za ta čas. Ali pa kdo drugi."

"Da, in te niti malo ne bo sram. Radovedna sem, zakaj ne bi mogel imeti dveh krav in vsega sam opraviti."

To je bilo zopet res in kaj je hotel? Med tem, ko je ona sušila, si je oprtal torbo na rame in šel iskat krave. Brez nje se ne bi mogel vrniti. In res je zvečer privlekel za seboj lepo mlado kravo. Draga je bila in zaradi tega je nekoliko sitnaril, naposled pa se je udal sam sebi, ko si je dopovedoval, da se za takega bogatca ne spodobi kakršnakoli šeka. In lepo je bilo sedaj gledati, kako sta nalagala seno na voz. Kako spretno je delala zaklade, se smejala Tinču z voza in ni pozabila povedati običajnega dovtipa, da je enkrat ona zgoraj in da so dedci zanič. Kimal je in si dejal: Prekleta baba, fest je! Rekel pa ni nič, temveč je samo pipo nažgal, ko sta opravila.

* * *

Nekega večera sta nekoliko posedela za mizo in se menila. Geta se je izkazala za pametno žensko. Nič več ni Tinča mikalo, da bi jo pregnal. Celo za trenotek je mislil, ko bo odhajala in kako bo potlej pusto. Tinč je bil možak in ko je ona hotela spat, tedaj jo je prijel za roko in jo ustavil. Nekaj časa se mu je samo smehljala in spuščala čudne, smehu podobne glasove, ki pa vendar niso bili pravi smeh. Ko pa je on dejal, da mora biti njegova to noč, tedaj se je prestrašila in začela trepetati; dejala je, kako more tako grešno misliti, on, o katerem si ne bi bila nikoli mislila kaj takega.

"Neumnica," je rekel. "Kaj se bojiš. Kaj pa se more zgoditi?"

"To je greh."

In ko je začel premišljevati o grehu, tedaj se je privila k njemu in se mu dobrikala. Toda jutri jo vrže na cesto, je rekla zbegano. Zdaj tako misli, jutri se bo pa kesal.

"Kaj pa si misliš," je dejal velikodušno. Če je že zdaj ni vrgel na cesto, je jutri prav tako ne bo in ne kasneje. Zdaj potrebuje dekle. In boljše si ne more želeti.

Da, toliko časa sta se igrala, da se mu je udala.

Potlej se je dva dni držal nekam spokorno. Kaj pa, greh je bil storjen in Geta mu je kmalu nato rekla: "Saj sem vedela — pokesal se boš."

Toda samo dva dni je bil tako spokoren in se je smatral za grešnika, ki ga bodo gospod župnik pri spovedi lepo ošteli; potlej je pa pozabil na to in si je zopet zažel. In odslej je lazil v njeno sobo kakor tat. Zjutraj je iz njene postelje vstajal.

Čez mesec dni pa je Geta rekla nekako malomarno:

"Mislim, da bo otrok."

"Kako?" jo je pogledal kot ne bi razumel.

"Mislim, da bo otrok."

"Tako," je požrl sline in obšla ga je velika nejevolja.

"Tako misliš? Jaz pa ti povem, da z otrokom ne bo nič. Nočem imeti nikakega otroka. Še preden kdo izve za to, se mi poberi in se mi več ne prikaži."

"Poberem naj se s tvojim otrokom?"

"Z mojim otrokom? Le pripoveduj to meni. Bog ve čigav je ta otrok, če že je. Nočem pohujšanja in ne greha pod svojo streho."

Potem ni hotel imeti z njo nikakega opravka. Silil jo je, da bi odšla, ona pa se ni menila za njegove besede. S tem ga je spravljala skoro v obup. Zdaj je celo delala kakor prava gospodinja in nič se ni sramovala. Z ženskami se je menila prav po domače, ali pravila je, da jo je Tinč samo za deklo vzel. In tako so prešli trije meseci. Tedaj je nekega večera Geta dejala proti Tinču:

"Saj sem vedela, da bo otrok."

Tinč je sedel obupno za mizo kakor bi mu bilo iti na veliko spoved. Tuhtal je in delal velike načrte.

"Kaj pa bo zdaj?" je zinil naposled, ko ni mogel prav nič pametnega iztuhtati.

"Kaj bo? Nič ne bo. Poročiva se, pa je."

"Kaj se ti je zmešalo?"

"Zmešalo? — Dobro, pa ga plačuj. Nisem sama storila greha. Če ti ni do tvoje krvi, dobro, grem po svetu. Saj ti bi bil zmožen tega, da bi naju pustil stradati."

"Vraga," je dejal naposled. "Pa zakaj je baš zdaj moral biti otrok. Nikdar preje ga ni bilo."

"Prej! Kaj misliš, da sem se vlačila okoli?"

In nekaj dni ni hotela z njim govoriti.

Hodil je okoli kakor strto kolo in tuhtal. Nič velikega mu ni padlo na um. Ko je bilo treba kaj iztuhtati, recimo, kaj bi bilo dobro gnojiti, tedaj se je vedno sprehajal s svojimi mislimi kot po gozdu, zdaj pa je bila njegova misel okorna. Samo otrok mu je lebdel pred očmi in velik srd ga je obhajal ves čas. Treba se je bilo hitro odločiti, zakaj Geta se je res debelila in vsak čas lahko izbruhne po vasi. Izogibal se je doma, lazil je po polju, zašel kje daleč v gostilno, kjer so se zbirali kakšni potepuhi. Sanjaril je pri tem, da bi bilo najbolje pobegniti z njimi po svetu. Zašel je celo v govorice in dva dni pil neprenehoma. Pri tem je vsakomur trobil na uho, da se ne bo ženil, pa naj vrag vzame vse skupaj. Ali žalostno je bilo to, da se je nazadnje le moral vrniti domov in da je tu našel Geto, vso zakopano v delo. Podnevi je bila pri živini in na polju, zvečer pa je šivala. Pripravljala se je za poroko. Tega mu sicer ni rekla, pa on je spoznal iz tega obilnega šivanja.

Tisti večer se je zaprl v veliko sobo in sam spal. Ne, ni spal, temveč napol dremajoč je tuhtal. Treba se je bilo odločiti. Oženiti se! Ni si mogel kaj, da se ne bi nekoliko nasmehnil. Ne, kaj takega že dolga leta ni premišljal. Imel je namen svoje dni, da bi se poročil. Tudi sedaj se ne bi tako branil, a vse to bi moralo iti po drugačni poti. Dvajset let se je držal, zaničeval ženske, govoril velike zaničljive besede o tistih, ki so komaj čakali, da se oženijo. Sam pa je stal mirno sredi teh valov in nič ga ni moglo spodnesti. Da, zdaj se oženi. Kaj potlej? Živel bo z ženo, uganjal vse tiste neumnosti, ki jih počne njegov prijatelj Draš. Prav tako bo govoril, kako je srečen, zadovoljen. Prav tako se mu bodo zasolzile oči, kadar bo hotel kaj razložiti o njej, česar kdo trdovratnih kakor je bil do zdaj on, ne bi hotel razumeti. Toda kaj bi bilo tu umestneje napraviti? Nič drugega kot oženiti se. Vse bo moral poslušati, kako mu bo žena pripovedovala stotero malenkosti, ki niti nje same ne zanimajo, a ona jih bo znala pripovedovati in z njim vred slepiti njega, da ne bo mogel do jasnosti. Poslej bo vse laž in tej laži se bo treba še smejati.

Zjutraj je vstal kakor prerojen. Njegova duša je bila polna jasnosti. Zdaj bi znal presoditi še tako zavozlano reč, če bi prišel v zagato. Gledal je Geto, z visoka jo je gledal in se pomilovalno smehljal.

"Dolgo te ni bilo," je rekla ona. Prisluhnil je zvoku njenih besed in si dejal: Kako se mi prilizuje. Rekel pa je na glas:

"Zdaj sem se vrnil, da se poročiva kakor si želela."

"Pogledala ga je in menila:

"Želela. Saj vem, kaj si misliš zdaj. Pa misli si, da sem bila lačna tvoje zemlje. Nisem jaz oče otroku, ne."

"Nič ti ne verjamem. Vse kar mi boš rekla, vse bom smatral za laž."

"Tako, in na to naj se poročim s teboj? Ne, nočem takega zakona. Nočem!"

(Konec prihodnjič.)

Primorski vilajet

Izvirno poročilo. — Poroča P. K.

Poglavje o davkih je posebne vrste. Kakor je znano, izkazujejo letni državni obračuni primanjkljaj, ki se suče od dveh do treh milijard letno. Mussolini maši to vsakoletno vrzel državne blagajne s prisilnimi posojili, z lombardi pri poštni hranilnici itd. Znano je tudi, da se je letna produkcija Italije znižala od 70 milijard lir na 38 milijard lir, dočim znaša letni proračun od 20 do 22 milijard lir. Razvidno je torej, da porabi država približno 60% vrednosti letnega donosa ital. narodnega gospodarstva in da je pač težko izterjati visoke davke od ljudstva, ki ne razpolaga niti s tem, kar mu je neobhodno potrebno za življenje.

Zategadelj je davčni pritisk že neznosen. V obzir pa moramo vzeti še dejstvo, da so cene vseh kmetijskih pridelkov zelo padle, a davki so ostali isti kot so bili v času prosperitete.

Kot primer naj nam služi mali posestnik, ki obdeluje 5 ha lastnega zemljišča. Njegova družina obstoji iz štirih odraslih članov.

Obdavčen je še po stari cenitvi iz leta 1921-22. Po tej cenitvi znaša letni donos njegovega zemljišča 1310.— lir, od katerega plača 67.74% zemljiškega in doh. davka.....Lir 887.40

za poslopje—davek na zgradbe 29.17%	58.75
od 1 vola in 2 krav po 50.— L..... "	150.—
od 1 malega in 1 velikega voza ..... "	125.—
družinski davek: 10 L na osebo ..... "	40.—
davek na prešiče po L. 12.— ..... "	24.—
za zakol prašičev po 40.— L kom..... "	80.—
samski davek za 1 sina ..... "	75.—
Skupno .....Lir	1440.15

Pridelki, ki mu preostanejo od prehrane družinskih članov in odvišna krma, imajo pa danes sledeče cene (radi boljšega pregleda navajam tudi cene iz leta 1926 in tozadevni odstotek znižanja cene):

	1926 Lir	1934 Lir	% padca cene
krompir	80.—	25.—	68.75
mleko	85.—	30.—	64.71
vino	240.—	45.—	81.25
sadje	500—500.—	60—100.—	80—83.34
sena	70.—	12.—	82.86
živina	400.—	150.—	62.50
les (štir.' m)	110.—	45.—	59.09
sladkor	L. 720.—	630.—	12.50

Cene veljajo za 100 kg (ali 100 lit.) blaga.

Kolonijalno in špecerijsko blago, ki ga kmet mora kupovati (cene l. 1926 in l. 1934.):

	1926	1934	% padca cene:
moka	L. 180.—	170.—	5.90
kruh	L. 180.—	170.—	5.90
koruzni zdrob ..	L. 130.—	85.—	34.62
riž	L. 240.—	168.—	23.34
			podražanje
kava	L. 2200.—	2400.—	za 10.91%
meso	L. 1000.—	650.—	35.—
manufaktura			30—50
obutev			40—45

Če upoštevamo torej padec cen kmetijskih pridelkov in ga primerjamo s padcem cen potrebščin, ki jih kmet kupuje, moramo ugotoviti, da se mora odreči konzumnim predmetom, ali pa da njegovi dohodki ne zadoščajo niti za kritje družinskih potreb, kaj šele za kritje davčnih obveznosti. Ob meji so si poprej kmetje pomagali s prodajo lesa. Danes je izčrpan tudi ta vir dohodkov. Gozdovi so izsekani, les pa itak nima nikake cene, tudi če bi ga bilo na razpolago.

Davki se izterjujejo brezobzirno. Laške banke, ki imajo pobiranje davkov v zakupu, ne poznajo usmiljenja, saj to ni kapitalistična čednost. Zaščite kmetov, kot v drugih državah, v Italiji ne poznajo. Samo v letu 1933 je bilo prodanih na Primorskem nad 1000 malih in srednjih posestev potom prisilnih dražb. Ker ni bilo drugih kupcev, so si posestva večinoma pridržale italijanske banke za sramotno nizke cene, od 150 do 500 Lir ha (pred 6 leti je bila cena dvajsetkrat višja). Na posestvih so naselile laške kolone.

Tisti, ki še žive na svoji zemlji, pa so zadolženi do grla. Po uradni statistiki se cenijo kmetski dolgovi na Goriškem na 300 milijonov lir (hipotekarni in manualni dolgovi), ali povprečno 5000—6000 lir na družino, dočim je v Istri še slabše. Tam znašajo kmetski dolgovi 108 mil. lir na 10,964 dolžnikov ali okroglo 10,000 na osebo. Ni čuda, da še čimbolj razvija oderuštvo, ki pomaga onim činiteljem, kateri tirajo gospodarski voz v Jul. Krajini v prepad.

V primorskih občinah gospodarijo italijanski podeštati in uradniki, ki razsipljejo ljudsko premoženje brez premisleka in preudarka, brez vsakega kriterija. Saj jih težko prisluženi denar, ki si ga mora ljudstvo pristradati, prav nič ne stane.

Samo primer proračuna S-ske občine naj navedem kot karakteristiko laškega občinskega gospodarstva v Jul. Krajini. Ta primer pa lahko velja v večji ali manjši meri za vse primorske občine.

Do leta 1923. je vodil občinske posle od ljudstva izvoljeni obč. odbor z enim samim nameščencem, tajnikom. Letni proračun je znašal od 18 do 22 tisoč lir, letni obračuni so se navadno zaključili s prebitkom 6—8000 lir.

Leta 1923 je oblast razpustila obč. odbor in upravljanje obč. poslov je prevzel od pol. oblasti imenovani komisar. Že prvo leto se je proračun zvišal na 105,000 lir, od katerega se je uporabilo nad 75,000 lir. Potrošilo se je torej v enem samem letu nad 60,000 lir več kot navadno. Kaj pomeni taka-le vsota za malo kmečko občino z 2000 prebivalci, si lahko vsakdo predstavlja. Od tedaj se obč. proračun vsako leto veča in posledično tudi upravni in materijalni stroški.

Leta 1925. so si ustanovili gostilničarji in trgovci v Postojskem okraju svojo zadrugo za pobiranje obč. trošarine. Ugodnosti bi bile obojestranske. Občine bi prejemale več dohodkov, zadružniki pa bi plačevali samo trošarino, ne pa tudi visoke režijske stroške od pobiranja, ki jih zaračunijo laške banke. Takoj, ko se je zadruga ustanovila, je oddala postojnska občina pobiranje užitnine neki beneški banki, brez zakonito predpisane licitacije; njenemu zgledu so potem sledile še druge občine. Pogoji so bili za občino precej neugodnejši kot jih nudila domača zadruga, vendar to dejstvo ni niti najmanj vplivalo na sklep komisarja dr. Arsenia. Na pritožbo zadruge radi nezakonitega postopanja pri oddaji pobiranja trošarine v zakupje je dičlni predstavnik italijanskih oblasti odgovoril, da je vsa italijanska politika, tudi gospodarska, v Jul. Krajini usmerjena proti enemu edinemu cilju: "čimprejšnja italijanizacija te zemlje in asimilacija njenega prebivalstva. Zato so se uvedle laške šole, zato se je moralo uničiti vse društveno življenje in gospodarske zadruge, zato ni prišla v tem slučaju v poštev ugodnejša ponudba zadruge, katere člani so večinoma Slovenci."

Zvesta temu cilju je italijanska politična oblast uničila vse slovenske in hrvatske zadruge, ali pa postavila na čelo vodstva ljudi, ki o zadružnem delovanju nimajo niti pojma. Tupatam še životari kakšna zadruga, katere člani so Slovenci ali Hrvatje, torej domačini, odborniki pa so priseljenci — Lahi.

V takih razmerah živi naš kmet.

Gozdovi so posekani, hlevi nekdaj polni živine so prazni, v hišo pa dežujejo davčni opomini in eksekucijski nalogi. Ko ne more nikamor več, n naprej, ne nazaj, tedaj zapoje na strehi rdeči petelin. In čuditi bi se morali, če ne bi bilo tako, kajti življenje, skozi katero se z muko in gnjevom v srcu prebija, je več kot težko, je neznosno. Isto velja za delavce. Kmetu in delavcu sta odprti samo dve poti: beg iz nesrečne zemlje ali pa v ječo.

V letih 1930-1932 se je izselilo s Primorskega 83,880 oseb, priselilo pa 79,728. Izseljenci so večinoma domačini, priseljenci pa Lahi iz starih pokrajin Italije.

(Dalje prihodnjič.)

Težko ugoditi

Jurček: Mamica vam vrača jajca, ki jih je pri vas kupila, ker preveč smrde.

Branjevec: Pa vendar tvoja mamica ne misli, da ji priložim še steklenico francoskega parfuma?

•

Zdravnik: "Ali ste užili škatljico krogljic, ki sem vam jih predpisal?"

Bolnik: "Seveda sem, gospod doktor, toda nikakega učinka še ne čutim. Najbrž se mi škatlja še ni raztopila v želodcu . . ."

Pred sodiščem

Sodnik: Priča Rosenzw veste tako točno, kaj se lo, da bi lahko prisegli?

— Točno ne vem, gosp nik, prisegel bi pa lahko.

•

Drugo najde

— Dragec, priznati ti da je izgubil moj oče z špekulacijo vse svoje p nje.

— Nikar si zato ne beli dušica, jaz že najdem dru vesto z denarjem.

•

Dober svet

— Res bi se moral le lačiti, dragi prijatelj. Ni pozabi, da obleka dela č

— Saj bi se rad lepše toda ljudje mi nočejo ve oblek.

•

Kdo je gospodar

"Kdo pa je pri vas dom za prav gospodar?"

"Moja žena komandira otrokom, služkinji, psu, m kanarčku, z ribicami pa počnem jaz, kar hočem".

ŽENITVENA PONUD

Seznaniti se želim s SLO KO srednje starosti in tako, ki se razume v tr Pisma naj se pošljejo na SPPEDWAY SERVICE TION, R. D. 2, Monongahe —(A

Naročite Mladinski list boljši mesečnik za sl mladino!

NAZNANILO IN ZAHVALA

S tužnim srcem naznanjamo sorodnikom, znancem in prijate žalostno vest, da je preminula dne 3. aprila 1934 ob 7. uri zv moja ljuba soproga in mati naša,

LOUISE PYER

(ROJENA ZAMERL)

Umrla je za sladkorno boleznijo, za katero je hudo trpela nih šest let. Bila je zadnjih 16 dni v bolnišnici v New Kensing — Srčna hvala vsem, ki ste jo obiskali za časa njene bolezni dom v bolnišnici. Pogreb se je vršil iz hiše žalosti na katoliško pokopa v Irwin, Pa., dne 6. aprila t. l. Rojena je bila v vasi Breg, Šmartno pri Litiji na Dolenjskem, dne 4. aprila 1873 in ob smrti je stara 61 let. V Ameriki je bivala 27 let. Najlepša hvala čit društ. št. 200 SNPJ in št. 86 SSPZ, ki so se udeležili pogreba v nem številu z zastavo na čelu. Nadalje se prav lepo zahvalim darovane krasne vence in cvetljice sledečim: Družinam Frank S jan, Sebestian Jerič, Anton Vidic, Joe Muhkovec, Martin Oneil, Ka Bozich, Thom Kosalec, Anton Pregrad, mr. in mrs. Martin Peš šek, mr. in mrs. Louis Poglajen Sr., mr. in mrs. John Skarja, m mrs. Anton Koncilja, mr. in mrs. Anton Stonich, mr. in mrs. Edw Oberlitner, mr. in mrs. John Setman, Frank Sekš, Wieja Stan Svijantek Ucman, ter Alantintc Ass'n of Herminie, No. 2, U. M. of A. Local 5748 iz Herminie 2. Nadalje se prav lepo zahval vsem za avtomobile ko so vozili ob pogrebu brezplačno in še pos ki ste prišli iz oddaljenih krajev in se udeležili pogreba. Srčna h vsem, ki ste prečuli noči, hvala vsem, ki ste jo obiskali ob mrt kem odru in ki ste se udeležili pogreba. Še enkrat naša sr hvala vsem skupaj in za vse. — Tebi, draga soproga in mati ki si nas pustila in šla od nas in ki Te bomo težko pogrešali, ka bila dobra mati in soproga, želimo: počivaj v miru in lahka n bode ameriška zemlja, srečno, srečno! — Žalujoči ostali: LO PYER, soprog; MARY, omož. PERME, FRANCES, omož. POTO NIK, hčeri in Anton PYER, sin. Nadalje zapušča tukaj še e bratranca in eno sestrično, ter šest vnukov in eno sestro. — Irwin,

V BLAGI SPOMIN OBLETNICE SMRTI

mojega ljubega soproga in očeta

MATT PETCHNIKA

kateri nas je prerano zapustil dne 16. aprila 1933 in šel od nas. M solza se je utrlo iz naših oči za Teboj. Sreča naša je zamrla s Te Oh kako težko Te pogrešamo, naš nepozabljeni soprog in oče. P vaj v miru! Žalujoči ostali: Matilda Petchnik, soproga. William, Mary Balint in Sylvia, hčeri, ter Rudolf in Sam, brata, Mary Kute sestra in brat Joseph v stari domovini. Enumclaw, Wash.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča de

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, č knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in d

•

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLAN S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4904
Chicago, Ill.

Tam te dobe na šolje tudi vse ustmene pojasnila